

192/5

Report z jazdy misji anglo-
amerykańskiej do Gdyni. Łódź
z Niemcami.

(13. I. 1919.)

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Z.F. MINISTERSTWO
SPRAW ZEWNĘTRZNYCH

WARSZAWA,

DN. 15 stycznia 1919 r.

MINISTERSTWO DOWODZTWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L. Dz. 192/5 dnia 15 / I 1919 r.

W sprawie:

załącz. Wydział

Raport z misji do Grodna w towarzystwie Misji anglo-amerykańskiej złożonej z panów: pułkownika Wade /Anglja/, porucznika Fostera /Ameryka/, p. Jeffries /korespondenta pism angielskich/ w dniu 13 stycznia 1919 roku.

W dniu 13 stycznia 1919 r. zostałem delegowany przez Ministerstwo Spraw Zewnętrznych by towarzyszyć wyjeżdżającej do Grodna Misji anglo-amerykańskiej. Misja wyjechała o godz. 4 min. 15 z dworca Petersburskiego. Ekspedycja była organizowana przez Sztab Generalny. Jako przedstawiciel Sztabu Generalnego towarzyszył misji major Starzewski wraz ze swoim adjutantem oraz z por. Czerniewiczem, prócz tego w tym samym dniu i tym samym pociągiem jechał do Grodna p. prof. Kolanowski oraz p. Mackiewicz /wydział litewsko-białoruski przy Ministerstwie Spraw Zewnętrznych/. Dojechawszy do Łap o godz. 10 misja została przyjęta przez pułk. Pasławskiego wraz ze swoim sztabem. Pułk. Pasławski oświadczył że otrzymał telegram od komendy III Reservecorps wojsk niemieckich z Białegostoku w odpowiedzi na telegram wysłany przez sztab generalny w dniu 13 rano zawiadamiający, że na przyjazd misji anglo-amerykańskiej do Białegostoku i Grodna, z powodu nieotrzymania pozwolenia rządu centralnego berlińskiego na tę podróż, pozwolenie udzielonem być nie może /załącznik N. I/. Po naradzie pułk. Wade zdecydował telefonicznie rozmówić się z komendą III Reservecorps. Przez telefon wyjaśnił Niemcom że zachodzi nieporozumienie, mianowicie misja anglo-amerykańska nie jest bynajmniej misją militarną, natomiast jest

SIŁUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

20/00

OWSTWSTWIM. S. S.
STAWA WYKRYTYCH
WARSAWA

jest misją dyplomatyczną, która bada stosunki panujące w Ober-
Oście. Na zasadzie decyzji marszałka Focha i Komisji rozejmowej
w Spa, zostało postanowione, że przedstawiciele mocarstw koalicji
mają pełne prawo do podróży bez żadnych przeszkód lądem, morzem
i powietrzem, wobec czego zaprzeczenie im tego prawa przez kome-
ndę niemiecką Białegostoku uważać musi za sprzeciwiającą się tak
traktatowi rozejmu, jak również i wspomnianej decyzji najwyższej
władzy wojskowej koalicji i żąda natychmiastowego przepuszcze-
nia przez linje niemieckie do Białegostoku jako do miasta rdzen-
nie polskiego i żadnego zaprzeczenia tego prawa nie uznaje, po-
nieważ nie chodzi o terytorjum Rzeszy niemieckiej. Zaządał je-
dnocześnie pułk. Wade zawiadania do telefonu dla rozmowy z nim
generała III Reservecorps Białegostoku von Bredowa. W odpowie-
dzi na powyższe, pułk. Mohs zaznaczył, że jakkolwiek terytorjum
o którym mowa nie należy do Rzeszy niemieckiej, jednakże Biały-
stok nie jest polskiem miastem, prócz tego między Polską a Niem-
cami istnieje stan wojenny. Na zasadzie powyższego, pozwolenie
udzielenem być nie może, przyjazd samowolny do Białegostoku
uważany będzie za manifestację wrogą i misja anglo-amerykańska
będzie traktowaną przez władze niemieckie jako wrogowie im
feindes Lande.

Pułk. Wade zaznaczył, że Białystok jest bezsprzecznie pol-
skim miastem, że prawo przejazdu mu przysługuje o czem zawi-
adamia pułkownika z góry, robiąc go osobiście odpowiedzialnym
za wszelkie następstwa wrogie, które mogą być przez wojska nie-
mieckie stosowane względem jego osoby. Na tem konwersację
przerwano.

Nastąpiła kolacja na stacji w Łapach podczas której
otrzymano fonogram z Białegostoku stwierdzający zakaz przekro-
czenia linji niemieckich przez misję ^{anglo} amerykańską podpisaną przez
Hauptmana Weise /załącznik N. 2/. Po kolacji nastąpiła krótka
narada pp. pułk. Wade, Fostera i Ciechanowskiego na skutek któ-

rej został wysłany fonogram do komendy III Reservecorps do Białegostoku wyrażający zdziwienie z powodu odmowy przepuszczenia misji anglo-amerykańskiej, powołujący się na stanowisko w tej sprawie zajęte przez marszałka Focha /załącznik Nr. 3/. Po odbyciu krótkiego spaceru panowie misji angielskiej udali się na spoczynek.

Rano o godz. 8-30 po naradzie między pułk. Wade, Fosterem i Ciechanowskim został wysłany fonogram do Białegostoku stwierdzający, że ponieważ nie nadeszła odpowiedź na ostatni fonogram /załącznik Nr. 3/ wysłany do Białegostoku, ten brak odpowiedzi zostaje przyjęty przez misję anglo-amerykańską jako dowód, że przeszkody stawiane przez władze niemieckie zostały usunięte, wobec czego oświadczone, że misja anglo-amerykańska wyjedzie do Białegostoku o godz. 9-30 /załącznik N. 4/.

Podczas śniadania, które nastąpiło na stacji, odebrano o godz. 10-20 z Białegostoku telegram potwierdzający odbiór dwóch telegramów misji anglo-amerykańskiej /załączników Nr. 3 i 4/ wskazujący zwrócenie się bezpośrednio do rządu niemieckiego, zaznaczający że telegramy misji zostały przesłane do zwierzchnich władz niemieckich; zakazujący przejazdu do Białegostoku; uprzedzający, że rozporządzenia odpowiednie zostały wydane wartom niemieckim /załącznik N. 5/. Po krótkiej naradzie misja anglo-amerykańska wysłała do Białegostoku do komendantury III Reservecorps fonogram o godz. 11 rano zaprzeczający prawo komendantowi tegoż korpusu krępowanie wolności ruchów misji anglo-amerykańskiej na terenach leżących poza właściwą rzeszą niemiecką. W fonogramie zaznaczono w końcu, że misja anglo-amerykańska wraca do Warszawy, aby w sprawie zachowania się względem nich władz niemieckich zaraportować wprost do Paryża. Około godz. ^I /2 I-ej misja anglo-amerykańska w towarzystwie oficerów polskich i członków Ministerstwa Spraw Zewnętrznych

spożyła obiad na stacji, poczem specjalnym pociągkiem udała się z powrotem do Warszawy o godz. 1-30. Do Warszawy dojechano o godz. 6-ej gdzie oczekujące samochody poźwoziły panów misji i towarzyszących im do domów.

Pomimo nieudania się misji sprawa podróży do Łap nie pozostaje bez znaczenia: 1/ misja anglo-amerykańska miała sposobność stwierdzić na miejscu groźbę bolszewicką, dzięki nadzwyczajnemu napływowi uciekinierów z którymi rozmawiano, 2/ stwierdziła niedostateczność przygotowań wojskowych polskich na zagrożonych przez bolszewizm terytorjach, 3/ stwierdziła osobiście dwulicowe postępowanie niemieckie oraz widoczne działanie na zwłokę ku ułatwieniu przez Niemców bolszewikom postępowania na zachód, 4/ sposób zachowania się Niemców wobec przedstawicieli koalicji przekonało takowych o prawdziwości raportów przez władze polskie im komunikowanych w tych sprawach, oraz obrażający ich godność, sposób telegrafowania Niemcom rezultatem którego będzie bardzo silne zareagowanie przeciwko Niemcom u koalicji, 5/ przedstawiciele anglo-amerykańscy są przygotowani zaraz po wyjaśnieniu sprawy i po otrzymaniu przez Niemców odpowiednich nakazów przepuszczenia ich do Grodna, ewentualnie Białegostoku, podróż tę odbyć.

Warszawa, dnia 15 stycznia 1919 roku.

Starszy referent Ministerstwa Spraw Zewnętrznych:

Jan Ciechanowski

MINISTERSTWO
SPRAW ZEWNETRZNYCH

WARSZAWA, DN. N° 7 ..... 1919 R.

N^o .....

Odpowiedź na pismo z dn. .... N^o .....

W sprawie: _____

Fonogram.

Dowództwo Okręgowe
Wojsk Polskich
w Białymstoku.

Nadaje: Generalkommando Białystok kpt. WEISE,
Odbiera: Dowództwo odcinka, ppor. Charaszkievicz.
Czas nadania: 13. I. 1919, godzina 9 po poł.

Treść.

Zu dortigen Telegramm vom 12. I. 11. 30 nachts betreffend Einreise einer englisch-amerikanischen Militärmission nach Grodno kann im Einvernehmen mit A.O.K. 10 diese Einreise zunächst nicht genehmigt werden, da eine Bestätigung der deutschen Regierung, dass die genannte Kommission zu Verhandlungen befugt ist, bisher nicht vorliegt.

Anfragen diesbezüglich sind an die deutsche Regierung gerichtet worden.

Von dem Eintreffen der Entscheidung der deutschen Regierung wird der Kommandantur Łapy sofort Bescheid gegeben werden.

III Reservekorps

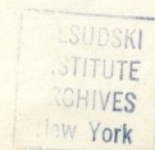
1 b. No. 200/19.

Za zgodność z oryginałem.

Charaszkievicz

— ppor. i adjutant.

Łapy 13. I. 1919 r.

MW
MINISTERSTWO
SPRAW ZIEMNĘTRZNYCH

WARSZAWA, DN. *Nº II* ..... 191 R.

Nº.....

Odpowiedź na pismo z dn..... Nº .....

W sprawie: _____

Ortskommandantur Lapy.

Im Namen des Chefs des Generalstabes teile ich mit, dass die militärischen Gesandten die Linie nicht ü überschreiten können. Sie sollen bis zur Entscheidung der deutschen Regierung in Lapy abzuwarten.

Hptm. Weise.

za zgodność z orginałem

Urbański ppor.

*Reçu le 13/1 1919 - à Lapy par phonogramme
à 10,50 soir. -*

piece

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Der Britische und Amerikanische Vertreter drücken ihre Ueberaschung über die durch die Deutsche Behörden erhobenen Schwierigkeiten betreff Einreise in Białystok aus, und ersuchen bezugnehmend auf den Standpunkt von Marschall Foch in der Frage des freien Verkehrs auf Strassen und Eisenbahnen ersuchen um sofortige Erklärung auf welchem Rechte ihre Einreise in Białystok verweigert wird.

Expedié de Łapy par Phonogramme à 11 heures soir le
13/I 1919.

N° III

PIŁSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

16

Der Britische und der Amerikanische Vertreter, nachdem sie keine Antwort von den deutschen Behörden erhalten haben sind zum Ueberzeugung gekommen, dass das Bedenken beseitigt worden ist, und werden heute früh um 9.30 die Fahrt von Łapy nach Białystok eintreten.

o 8.30 rano wysłane 14/I 1919.

expédié de Łapy par phonogramme le 14/I à
8.30 le matin.

N° IV

POLSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

17

MINISTERSTWO
SPRAW ZEWNĘTRZNYCH

N^o.....

Odpowiedź na pismo z dn..... N^o .....

W sprawie: _____

In Bestätigung Ihres Telegrammes vom 14.ds.Mts.12.35.vor-
mittags, teilt Ihnen das Generalkommando mit, dass das Telegramm
der Mission an die dem Generalkommando vorgesetzten Dienststelle
weitergeleitet ist.

Es wird anheim gestellt wenn eine Beschleunigung geboten
erscheint sich unmittelbar an die deutsche Reichsregierung betr.
Erlaubnis zum Ueberschreiten der deutschen Linien zu wenden.

Zu dem Telegramm der Mission vom 14./I.9 Uhr 40 vormit-
tags ist die ausgesprochene Annahme unberechtigt.

Bis zum Erteilung der Erlaubnis durch die deutsche Reichs-
regierung, bedauert das Generalkommando nochmals die Zureise nicht
erteilen zu können.

Die Posten sind entsprechend angewiesen.

Generalkommando

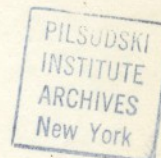
III Reservekorps

I.C.201./19.

An Englisch-Amerikanische Mission

Lapy

durch Polnische Ortskommandantur Lapy.

Recu à Lapy a 10,20^{a.m.} (le 14/1 1919.

MINISTERSTWO
SPRAW ZEWNETRZNYCH

WARSZAWA, DN. Nº VI 1918.

Nº.....

Odpowiedź na pismo z dn..... Nº .....

W sprawie :
_____

Der Britische und der Amerikanische Vertreter bestreiten das Recht des Kommandeur des III Reservekorps zur Einschränkung ihrer Bewegungsfreiheit ausserhalb des Territoriums des Deutschen Reiches.-

Sie kehren deshalb nach Warschau zurück um über dieses Vorgehen des Kommandeurs des III Reservekorps sofort nach Paris zu berichten.

An die Kommandantur des III Reservekorps.

Expédié par fonogramme le 14.I.1919.à 11 h. du matin.